

261, nr. 7, 11 și p. 264, nr. 45). Piesa cu nr. 3 va fi cuprinsă și în lista descoperirilor monetare din 1989—1990 (cf. idem, *Dacia*, N.S., 35, 1991, sub tipar).

² C. Beldiman, *Cercetări arheologice de salvare la Eliseni, jud. Harghita*, comunicare la A XXIII-a sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1988, Sibiu, martie 1989.

³ Date sumare asupra așezării geto-dacice de la Eliseni „Peala Fineței” la Z. Székely, *Aluta*, 17—18, 1985—1986 (1988), p. 154 și urm., fig. 1; idem, *SCIVA*, 39, 1988, 2, p. 183 și urm.

⁴ Monede dacice de tip Filip II sau neprecizate sînt semnalate în estul Transilvaniei (jud. Harghita) la Atid, Ciucsîngeorgiu, Dănești, Firtușu — C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, București, 1973, p. 433—434, cu bibliografia. În colecția numismatică a Muzeului din Miercurea Ciuc se află o imitație de tip Filip II, cu proveniență necunoscută (inv. 470).

⁵ Mulțumesc Vioricăi Șoiom, care mi-a pus la dispoziție piesa spre studiu și publicare. Pentru rezultatele cercetărilor arheologice la Merești „Dîmbul Pipașilor” cf. V. Șoiom, I. Ferenezi, *Așezarea geto-dacică de la Merești, jud. Harghita*, comunicări la sesiunile anuale de rapoarte arheologice de la Timișoara, Sibiu și Arad (1987—1990).

⁶ P. Roman, V. Șoiom, *Fortificația dacică de la Jigodin — „Pămintul Morii”, jud. Harghita*, comunicare la A XXIII-a sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1988, Sibiu, martie 1989. Aduc mulțumiri dr. Petre Roman și Vioricăi Șoiom pentru cedarea piesei spre publicare.

⁷ Din zona așezării amintite au fost semnalate alte două piese, descoperite întâmplător (o tetradrahmă de tip Filip III Arideul și una emisă de orașul Thasos) dar locul de proveniență rămîne incert, datele furnizate în acest sens fiind neconcludente — cf. Z. Székely, *Cumidava*, 3, 1969, p. 104, 114, fig. 8/1—4. Catalogul monedelor și tezaurelor monetare romane republicane și imperiale (pînă la anul 106 e.n.) de pe teritoriul jud. Harghita la C. Beldiman, *Descoperiri monetare antice în estul Transilvaniei*, ms. În determinarea pieselor incluse în lucrarea de față am primit sprijinul dr. Gh. Poenaru-Bordea și al d-nei Carmen Maria Petolescu, cărora le exprim mulțumiri și cu acest prilej.

ANTIQUE COINS FROM HARGHITA COUNTY

SUMMARY

The paper presents four antique coins discoveries which recently entered in the collection of the Harghita County Museum in Miercurea Ciuc. All of them procede from Harghita County :

1. *Eliseni*, Secuieni commune : Dacian coin (Inotești-Răcoasa type) discovered on the occasion of archaeological rescue researches (1988) in the Geto-Dacian settlement at „Peala Fineței” place. This is the first piece of this type known in Eastern Transylvania.

2. *Delnița*, Păuleni-Ciuc commune : Roman republican denarius (Ti. Claudius Nero) discovered accidentally (1988).

3. *Merești*, commune : Roman republican denarius (C. Julius Caesar) discovered on the occasion of the archaeological researches (1990) in the Geto-Dacian fortified settlement at „Dîmbul Pipașilor” place.

4. *Miercurea Ciuc — Jigodin Băi* : Roman imperial denarius (A. Vitellius) discovered on the occasion of the archaeological researches (1988) in the Geto-Dacian fortified settlement at „Pămintul Morii” place.

EXPLANATION OF THE FIGURE

Fig. 1. Antique coins from Harghita County.

MONEDDE DIN EPOCA ROMANĂ DESCOPERITE LA TOMIS ȘI ROMULA

AURICĂ SMARANDA

Prezentăm în cele ce urmează șase monede din epoca romană imperială. Primele patru au fost emise la Tomis cu ofigiile împăraților Caracalla, Severus Alexander (două exemplare) și Gordianus al III-lea. Trei dintre ele (nr. 1—3) au fost găsite fortuit, în vara anului 1974, pe unul din șantierele de construcții din municipiul Constanța; cea de-a patra provine din Dobrogea, dar nu cunoaștem locul și condițiile de descoperire.

Cum pentru numismații români emisiunile celor trei cetăți vest-pontice Histria, Tomis și Callatis, aflate pe țărmul românesc al Mării Negre, au prezentat din totdeauna un deosebit interes, considerăm că, pe această cale, cele patru monede tomitane vin să se adauge pe de o parte la dosarul circulației monetare în Tomisul epocii romane, iar pe de altă parte, materialului numismatic necesar alcătuirii viitorului *corpus* menit să înlocuiască mai vechea lucrare întocmită în pragul veacului de B. Pick și K. Regling, care, deși depășită, rămîne încă un util instrument de lucru¹.

Ca nominal, toate cele patru monede publicate aici, purtînd în cîmpul reversului sigla Δ, sînt de patru *assaria* :

Caracalla

Av. AV K M AVP — ANTΩNINOC. Capul radiat al împăratului spre dr.

Rv. ΜΗΤΡΟΗ·ΙΟΝ — ΤΟΥ ΤΟΜΕ, jos C. Poseidon stînd spre st., ține în mina dr. un delfin, iar în st. un trident; în cîmp st. jos Δ.
Regling, 2839, anii 211—217.
1. AE \nearrow 8,28 g; 26,5 mm. Fig. 1/1.

Severus Alexander

Av. AVT K M AVP CEVII — AAEΞANΔΠO — C. Bustul împăratului laureat și drapat spre dr.

Rv. ΜΗΤΡΟ ΗΟΝ — Τ ΤΟΜΕΩC. Tyche stînd din față, cu capul spre st., în chiton lung și purtînd pe cap coroană murală, ține în mina dr. un sceptru și în st. cornul abundenței și calcă cu piciorul st. pe Pontos cu clești de crab pe cap; în dr. jos Δ.
Regling, 3247.
2. AE \uparrow 10,70 g; 26,5 mm. Fig. 1/2.

Av. AV·K·MAP AVPII·Ϝ·EV — AAEΞANΔΠOC. Bustul împăratului laureat și drapat spre dr.

BSNR, LXXX — LXXXV, 1986—1991, p. 271—274

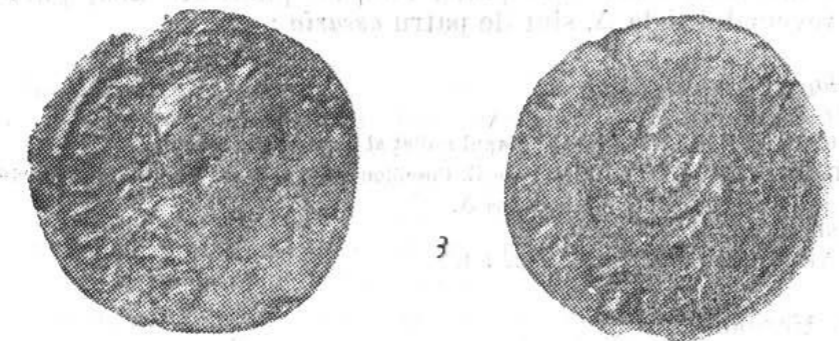

Fig. 1. Monede tomitane descoperite la Tomis: 1 Caracalla; 2-3 Severus Alexander.

Rv. MHTPO ΓΟ-ΝΤΟΥ ΤΟΜ, jos ΕΩ Δ. Șarpe încolăcit cu capul spre dr.; în cimp dr. Δ.
Regling, — .Av. de tip μ, pentru rv. Regling, 3267.
3. AE √ 9,77 g; 26 mm. Fig. 1/3.

Gordianus III

Av.ΝΤΩΝ ΓΟΡΔΙΑΝ . Bustul împăratului laureat și drapat spre dr.
Rv.ΤΡΟ ΗΟΝ — ΤΟΥ ΤΟΜΕ, în cimp dr. Ω/Γ. Athena cu aegis și chiton lung, purtînd

pe cap coif cu creastă, se sprijină cu mina dr. de scut și în st. ține lancea cu virful în sus; în cimp st. sus Δ.
Regling, 3420?
4. AE √ 8,97 g; 26 mm; fragmentară. Fig. 2.

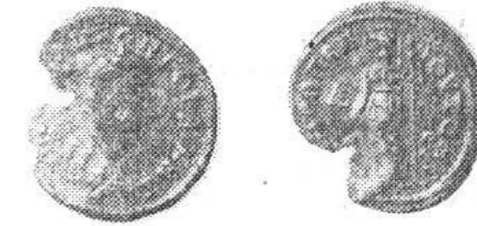

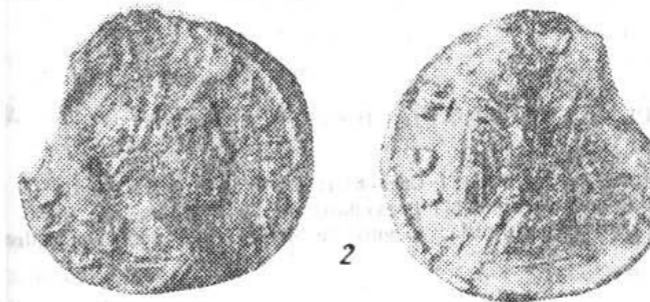
Fig. 2. Monedă tomitană cu efigia lui Gordian III provenind din Dobrogea.

Spre deosebire de celelalte monede, care aparțin unor tipuri monetare înregistrate ca atare în lucrarea de referință utilizată de noi, moneda cu nr. 3 are aversul imprimat cu o ștanță de tip μ, care îi era cunoscută lui K. Regling numai împerechiată cu reversuri reprezentînd pe Annona, Concordia, trapeza, ori cu inscripție în cimp.

În continuare, înfățișăm celor interesați doi denari romani imperiali aflați întimplător la Romula (azi Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt) de către Mihai Chiriță, originar de pe aceste meleaguri românești. Așezarea romană de la Romula, devenită sub Hadrianus *municipium*, iar sub Septimius Severus *colonia* și, odată cu bipartiția și apoi tripartiția Daciei, capitală a noilor provincii Dacia Inferior și Dacia Maluensis, a cunoscut în secolele II și III e.n. o viață urbană caracterizată printr-o deosebită înflorire², stare economică ilustrată și numismatic prin numeroase descoperiri fortuite ori provenind din săpături sistematice³. Ace-

Fig. 3. Denari romani imperiali descoperiți la Romula: 1 Septimius Severus; 2 Severus Alexander.

tora le adăugăm cele două piese descrise aici, pentru ca astfel de informații să nu se piardă și să poată fi înglobate cîndva într-un *corpus* al materialelor numismatice provenind din așezarea de la Romula-Malva⁴:

Septimius Severus

1. AR ↑ 3,42 g; 18 mm.
BMC, V, p. 96, nr. 380, monetărie răsăriteană, anul 194. Fig. 3/1.

Severus Alexander

2. AR ↑ 2,10 g; 19 mm; fragmentar.
BMC, VI, p. 216, nr. 1038, monetărie răsăriteană, anul 222, emisiunea a doua. Fig. 3/2.

NOTE

¹ Pentru problematica ridicată de emisiunile cetăților noastre vest-pontice și căile de urmat pentru rezolvarea lor în viitor, precum și progresele realizate de la lucrarea lui K. Regling pînă astăzi vezi mai de curînd Gh. Poenaru Bordea, BSNR, 67-69, 1973-1975, p. 17-41 și idem, E. Nicolae, BSNR, 77-79, 1983-1985, p. 89-107.

² Pentru o rapidă informare asupra Romulei vezi D. Tudor, *Orașe, tirguri și sate în Dacia romană*, București, 1968, p. 342-356.

³ D. Tudor, *Oltenia romană*, ed. II, București, 1958, p. 101, pentru descoperiri de monede izolate de bronz care, prin circulația lor, reflectă intensitatea vieții economice sub aspectul ei comercial. Vezi și Judita Winkler, SCN, 5, 1971, p. 154, unde sînt amintite de la Romula două exemplare emise de provincia Dacia.

⁴ Vezi Gh. Poenaru Bordea, M. Zahariade, SMMIM, 23, 1980, p. 112-117.

MONNAIES DE L'ÉPOQUE ROMAINE DÉCOUVERTES
À TOMI ET À ROMULA

RÉSUMÉ

L'auteur présente quatre bronzes tomitains, dont trois (Caracalla 1 ex.; Sévère Alexandre 2 ex.) ont été trouvés à Constanța (l'antique Tomi) et la dernière (Gordien III) provient de Dobroudja. La monnaie n° 3 révèle un accouplement de coins inconnu par K. Regling: un droit de type μ avec un revers au serpent (cf. Regling, 3267).

Deux deniers romains impériaux (Septime Sévère et Sévère Alexandre) ont été découverts à Reșca, comm. de Dobrosloveni, dép. d'Olt (l'antique Romula).

EXPLICATION DES FIGURES

- Fig. 1. Monnaies tomitaines découvertes à Tomi: 1 Caracalla; 2-3 Sévère Alexandre.
Fig. 2. Monnaie tomitaine à l'effigie de Gordien III provenant de Dobroudja.
Fig. 3. Deniers romains impériaux trouvés à Romula: 1 Septime Sévère; 2 Sévère Alexandre.

UN FRAGMENT DE TEZAUUR DE DENARI ROMANI
IMPERIALI DESCOPERIT LA PÎNCEȘTI, JUDEȚUL BACĂU

GH. POENARU BORDEA
și R. OCHEȘEANU

La „Colecția Maria și dr. George Severeanu”, domnul inginer Bogdan Moroianu a prezentat spre identificare, în luna ianuarie 1990, un număr de nouă denari romani imperiali¹. Monedele aparțin emisiunilor cuprinse în intervalul de timp dintre domniile împăraților Vespasianus și Antoninus Pius. Cum lotul prezentat nouă spre identificare era, fără îndoială, parte a unui tezaur, permițîndu-ne studierea și publicarea sa, posesorul monedelor a avut amabilitatea să ne informeze că respectivele exemplare au fost obținute de la un muncitor constructor, originar din Moldova și că va încerca să culegă și alte știri privind această descoperire monetară. Răspunzînd interesului firesc față de această descoperire, domnul inginer Moroianu Bogdan a revenit în luna iunie, aducînd, totodată, alte cinci monede care se eșalonau de la Traianus la Crispina și erau recuperate din aceeași sursă. Cu această ocazie, am fost informați că monedele fuseseră descoperite în comuna Pîncești, jud. Bacău², cu înulți ani în urmă, de bunica sau străbunica celui care i le-a adus. Din relațiile, destul de confuze, pe care le primise, rezulta că monedele ar fi fost depuse într-o „amforă cu o singură toartă”, de culoare roșie, probabil un ureicr, a cărui gură era astupată de un dop de lut galben.

Data descoperirii se poate doar aproxima la prima jumătate a secolului nostru, iar locul de descoperire nu se poate stabili cu precizia dorită, dar avem certitudinea că ne aflăm în fața unui tezaur neconsemnat de literatura de specialitate³.

Inserăm, în continuare, catalogul denarilor recuperați, cu mențiunea lotului din care provin (Lot I și Lot II)⁴.

1. <i>Vespasianus</i>	3. <i>Domitianus</i>
Av. IMP CAESAR VESPASIANVS AVG	Av. IMP CAESAR DOMITIANVS AVG
Rv. COS ITER — TR POT; Mars.	P M; scriere retrogradă.
BMC, II, p. 2, nr. 11, Roma, anii 69-70.	Rv. TR P COS VII—DES VIII P P; masă
Denar ↓ 2,73 g; 19 mm; Lot I.	cu fulger înaripat.
2. Av. CAESAR VESPASIANVS AVG;	BMC, II, p. 300, nr. 9, Roma, anul 81,
scriere retrogradă.	em. 3.
Rv. IMP — XIX; modius.	Denar ↓ 2,39 g; 18 mm; Lot I.
BMC, II, p. 39, nr. 216, Roma, anii	4. <i>Traianus</i>
77-78.	Av. IMP CAES NERVA TRAIAN AVG
Denar ↓ 3,12 g; 20 mm; Lot I.	GERM